

Natuurtoets Doornsteeg in Nijkerk

Toets ten behoeve van een bestemmingsplanwijziging

projectnr. 266155
revisie 00
29 augustus 2014

auteur(s)

ing. H.J. Riphagen
ir. S.C.H.J. van Eijk

Opdrachtgever

Dhr. Pieter-Tjeerd Westra
Gemeente Nijkerk,
Postbus 1000
3860 BA Nijkerk

datum vrijgave
29 augustus

beschrijving revisie 00
concept

goedkeuring
ing. H.J. Riphagen

vrijgave
V. Huizer

Projectgroep bestaande uit:

ing. H.J. Riphagen
ir. S.C.H.J. van Eijk

Tekstbijdragen:

ing. H.J. Riphagen
ir. S.C.H.J. van Eijk

Fotografie:

ir. S.C.H.J. van Eijk

Vormgeving:

ir. S.C.H.J. van Eijk

Datum van uitgave:

25 augustus 2014

Contactadres:

Beneluxweg 125
4904SJ Oosterhout
Postbus 40
4900AA Oosterhout

Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

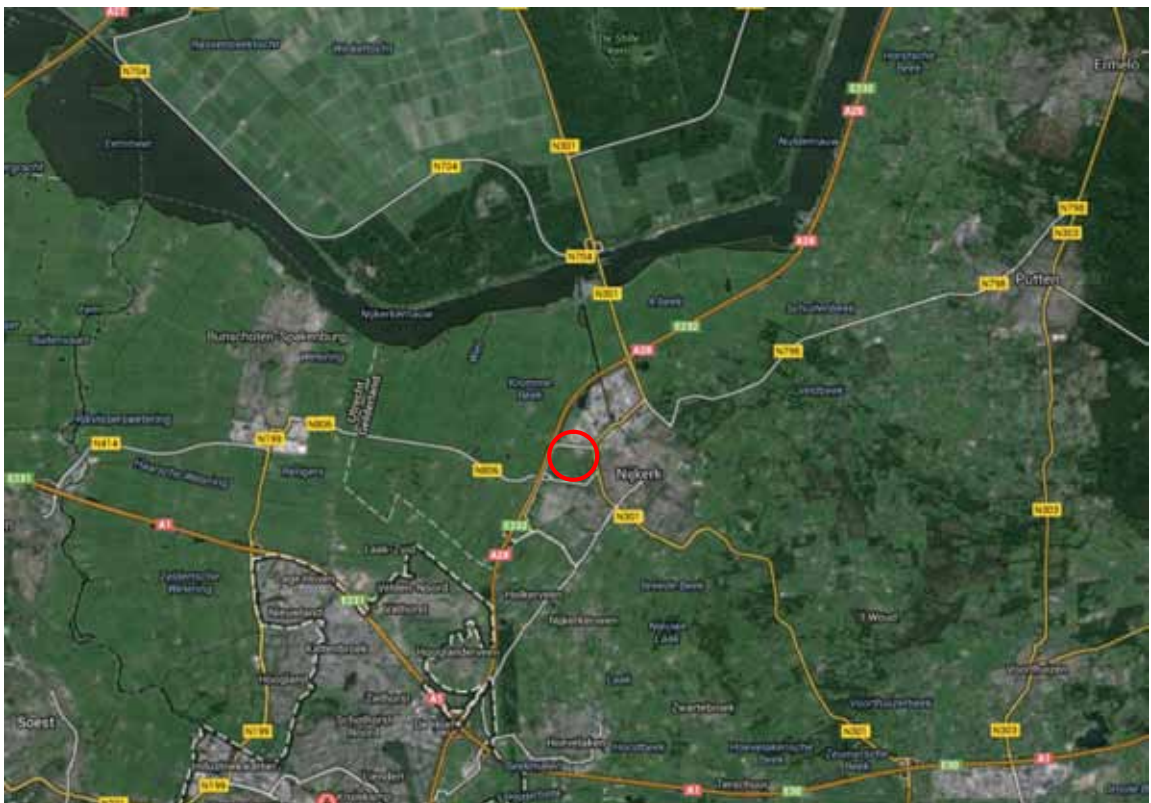
blz.

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding.....	5
1.2	Doel	5
1.3	Leeswijzer	5
2	Wettelijk kader natuurbescherming	7
2.1	Algemeen.....	7
2.2	Flora- en faunawet.....	7
2.3	Ecologische hoofdstructuur.....	7
2.4	Natura 2000	7
3	Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen	9
3.1	Gebiedsbeschrijving	9
3.2	Projectvoornemen	9
4	Methodiek	11
4.1	Algemeen.....	11
4.2	Bureauonderzoek.....	11
4.3	Terreinbezoek	11
4.4	Effectbeoordeling en advies vervolgtrajec	12
5	Resultaten gebiedsonderzoek.....	13
5.1	Gebiedsbeschrijving	13
5.2	Beschermde soorten	14
5.2.1	<i>Bureauonderzoek.....</i>	<i>14</i>
5.2.2	<i>Terreinbezoek</i>	<i>15</i>
5.3	Beschermde gebieden.....	21
6	Toetsing natuurwetgeving.....	23
6.1	Effecten beschermde soorten	23
6.2	Effecten beschermde gebieden	24
6.2.1	<i>Effecten op de Ecologische Hoofdstructuur</i>	<i>24</i>
6.2.2	<i>Effecten op de Natuurbeschermingswet 1998</i>	<i>25</i>
7	Conclusies en aanbevelingen	26
7.1	Conclusies soortenbescherming.....	26
7.2	Conclusies gebiedenbescherming.....	27
7.2.1	<i>EHS.....</i>	<i>27</i>
7.2.2	<i>Natura 2000.....</i>	<i>27</i>
8	Bronnen.....	28
	Bijlage 1: Wettelijk kader	30

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Nijkerk is van plan om in de komende jaren het plangebied Doornsteeg te gaan ontwikkelen. In januari 2014 is daarom een Masterplan opgesteld (Gemeente Nijkerk, 2014). In dit Masterplan zijn de hoofdlijnen voor de ontwikkeling van de nieuwe woonwijk vastgelegd. In het kader van de uitvoerbaarheid van dit Masterplan is voor het gehele plangebied door Arcadis een natuurtoets op hoofdlijnen opgesteld (Arcadis, 2012). Op dit moment is concreet bekend welk deel van het plangebied het eerst en op korte termijn ontwikkeld gaat worden. Voor deze eerste fase wordt in dit document op een gedetailleerd niveau weergegeven waar vanuit natuurwetgeving rekening mee gehouden moet worden.

Afbeelding 1.1: Ligging van het plangebied (rode cirkel) Bron: Google maps.

1.2 Doel

In ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen, is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Er dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het doel van voorliggende natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet, EHS en/of de Natuurbeschermingswet 1998 en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding wordt beschreven waarom deze natuurtoets is uitgevoerd en met welk doel. Vervolgens wordt in hoofdstuk twee algemene informatie verwoord over de natuurwetgeving, waaronder de Flora- en faunawet, EHS en de Natuurbeschermingswet 1998. In hoofdstuk drie wordt de huidige en toekomstige situatie van het plangebied beschreven en de ligging ten opzichte van de Ecologische hoofdstructuur en Natuurbeschermingswetgebieden (Natura 2000, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands). In hoofdstuk vier wordt de gebruikte methode voor de uitvoering van deze natuurtoets omschreven. In hoofdstuk vijf staan de resultaten van deze natuurtoets flora en fauna. Deze zijn onderverdeeld in de re-

sultaten van de literatuurstudie en het veldbezoek. In hoofdstuk zes worden de resultaten uit hoofdstuk vijf getoetst aan de Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet 1998. Hieruit komen conclusies en aanbevelingen voort, die worden omschreven in hoofdstuk zeven. Het laatste hoofdstuk geeft de gebruikte bronnen voor dit onderzoek weer. Achter dit hoofdstuk bevinden zich twee bijlagen, die algemene informatie verschaffen met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet.

2 Wettelijk kader natuurbescherming

2.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en de EHS en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en faunawet, Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000 wordt verwezen naar Bijlage 1.

2.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en faunawet wordt verwezen naar Bijlage 1.

2.3 Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen moeten hieraan worden getoetst. Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van de EHS en Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Ecologische Hoofdstructuur wordt verwezen naar Bijlage 1.

2.4 Natura 2000

Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van de Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de natuurlijke waarden van het gebied direct of indirect aantasten.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt verwezen naar Bijlage 1.

3 Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het totale plangebied uit het Masterplan is gelegen tussen de Arkenheerweg, de Ambachtstraat, de Bunschoterweg en de Holkerweg. Het gebied ligt ingesloten tussen de huidige bebouwing van Nijkerk en de A28. Fase 1 is een onderdeel van het totale plangebied. En fase 1 bestaat op zich weer uit twee delen, het noordelijk en het zuidelijk deelgebied.

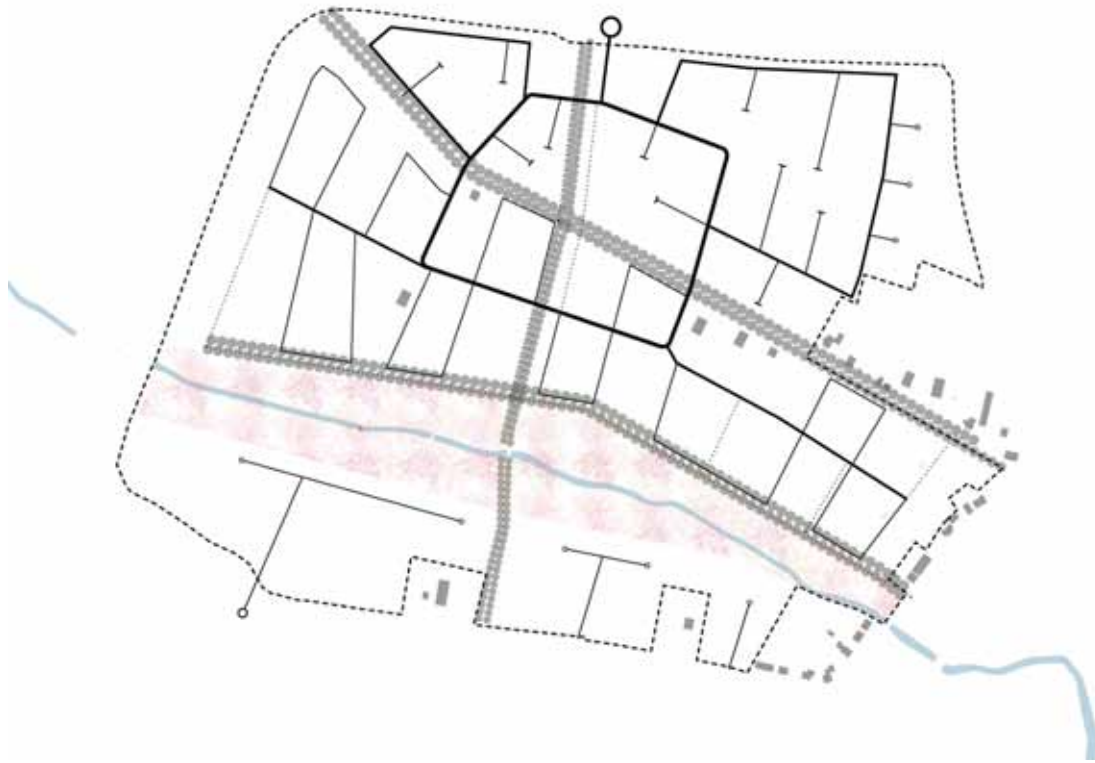

Afbeelding 3.1: Het plangebied fase 1, met de te verwijderen houtwallen (groene ovaal) en de te behouden beekloop (groene lijn) (bron: google.maps.nl).

3.2 Projectvoornemen

In totaal worden in het masterplan Doornsteeg 56 ha gebied ontwikkeld. Dit zijn bruto hectares waarop woningen, wegen, groen, water enz. zijn plek gaan krijgen. In fase 1 gaat het over de ontwikkeling van ongeveer 20 ha. Op afbeelding 3.1 is de ligging van deze 20 ha te zien. Het gaat om twee deelgebieden binnen het grotere plangebied. De huidige inrichting moet grotendeels wijken voor de toekomstige inrichting.

Er wordt voor de ontwikkeling van fase 1 geen bebouwing afgebroken. De houtwallen in het noordoosten van het plangebied verdwijnen, overige bomen en groenstructuren blijven behouden (zie afbeelding 3.2). De beekloop (Dammersbeek) tegen het zuidelijke deelgebied aan blijft behouden. Ook de waterlopen om de deelgebieden heen blijven behouden. In de deelgebieden wordt deels wel aan waterlopen gewerkt om bijvoorbeeld een overkluizing te kunnen maken, of de waterlopen iets te verleggen. De droge sloten worden gedempt.

Afbeelding 3.2: Indicatieve ontsluitingsstructuur en de hoofdgroenstructuur nieuwe situatie.

4 Methodiek

4.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedssfeer van het project;
- Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

4.2 Bureauonderzoek

Bij de toetsing is alleen gekeken naar de streng beschermde (Tabel 3) en overig beschermde (Tabel 2) soorten uit de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten) en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Treedt effect op of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Flora- en faunawet. Algemene soorten (Tabel 1) zijn niet meegenomen in de toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. De bronnen die zijn geraadpleegd, zijn:

- www.waarneming.nl;
- www.telme.nl;
- Landelijke verspreidingsatlassen;
- Regionale verspreidingsatlassen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EL&I. Gekeken is naar de ligging van Natura 2000-gebieden ten opzichte van het plangebied en naar de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen kan het effect worden bepaald. Hiernaast is gebruik gemaakt van de kaarten op de website van de provincie Gelderland (interactieve kaart EHS), om te bepalen of het plangebied overlapt of grenst aan EHS. Toetsing vindt plaats aan de hand van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS (Spelregels EHS).

Met behulp van landelijke verspreidingsatlassen is nagegaan of in het verleden zwaarder beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het plangebied. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn niet bekend.

4.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemd bureauonderzoek is bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Op 14 juli 2014 is een verkennend terreinbezoek aan het gebied afgelegd om te bepalen in hoeverre aan de hand van de soorten uit de bureauonderzoek en aan de hand van het voorkomen van geschikt habitat beschermde soorten kunnen voorkomen. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysie-

ke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

4.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

5 Resultaten gebiedsonderzoek

5.1 Gebiedsbeschrijving

Het noordelijk deelgebied bestaat uit grasland, akkerland, volkstuinen en de gemeentewerf. Tussen de verschillende vormen van grondgebruik liggen houtwallen en voornamelijk droge sloten. Om het deelgebied heen ligt een waterloop. In de zuidoosthoek van het plangebied tegen de huizen aan, ligt een poel. De akker is in gebruik als maïsveld. Aan de zuidkant ligt een laanbeplanting van populieren langs de Doornsteeg.

Afbeelding 5.1: Luchtfoto huidige situatie noordelijk deelgebied (bron: google maps).

Het zuidelijk deelgebied bestaat voornamelijk uit weilanden. Op een deel van deze weilanden staan paarden. Door het plangebied loopt een fietspad (de Doornsteeg). Langs dit fietspad ligt aan twee zijden een waterloop. Het plangebied wordt ook aan de zuidkant begrensd door een waterloop. De twee "happen" uit het plangebied aan de zuidkant zijn boerderijen. De westelijk gelegen boerderij heeft een deel van zijn (voer)opslag binnen het plangebied liggen. De noordkant van het plangebied wordt begrensd door een natuurlijke beekloop (de Dammersbeek).

Afbeelding 5.2: Luchtfoto huidige situatie zuidelijk deelgebied (bron: google maps).

5.2 Beschermde soorten

5.2.1 Bureauonderzoek

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het plangebied voorkomen, is de landelijke databank voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl en waarneming.nl. Het invoerportaal waarneming.nl is een website waarop door vrijwilligers natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen.

Volgens telmee.nl en waarneming.nl komen in het plangebied en omgeving soorten voor van diverse soortgroepen. Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Limpens *et al.*, 2010), reptielen en amfibieën (www.RAVON) en insecten (www.Naturalis.nl\EIS).

Uit de landelijke en provinciale verspreidingsinformatie uit atlassen (5 x 5 kilometerhok) blijkt dat in of nabij het plangebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn aangetroffen. Dit betreft onderstaande zwaarder beschermde (Tabel 2 en 3 Flora- en faunawet) soorten. Vogels zijn onderverdeeld in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1-4) en niet jaarrond beschermde nesten (categorie 5). Gekeken is naar de verspreiding van categorie 1-4 soorten en soorten van categorie 5 die mogelijk zeldzaam zijn in de omgeving van het plangebied.

Op de site telmee.nl (2007-2012) worden de volgende waarnemingen vermeld voor de directe omgeving (Flora- en faunawetsoorten Tabel 2, 3 of soorten met jaarrond beschermde nesten):

Vogels

Categorie 1-4 (nesten jaarrond beschermd): ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, huismus, kerkuil, slechtvalk, sperwer en steenuil.

Zoogdieren

Zwaarder beschermd: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis.

Reptielen/amfibieën

Zwaarder beschermd: kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis.

Vlinders

Zwaarder beschermd: geen waarnemingen.

Libellen

Zwaarder beschermd: geen waarnemingen.

Vissen

Zwaarder beschermd: kleine modderkruiper en bittervoorn.

Kevers

Zwaarder beschermd: geen waarnemingen.

Flora

Zwaarder beschermd: blaasvaren en wilde marjolein.

Overige soorten

Zwaarder beschermd: geen waarnemingen.

In de voor het Masterplan uitgevoerde ecologische toetsing van het gehele plangebied (Arcadis, 2012) is aangegeven dat ook de bittervoorn, kleine modderkruiper, steenmarter, muurplanten, vleermuizen en jaarrond beschermde nesten in het gebied worden verwacht.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiedheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in (de omgeving van) het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

5.2.2 Terreinbezoek

Op 21 juli 2014 is een eenmalig terreinbezoek aan het plangebied afgelegd door een ecooloog van de Antea Group. Tijdens het veldbezoek was het bewolkt, licht regenachtig met een temperatuur van ongeveer 20 graden. Naast directe waarnemingen kan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten in het plangebied.

Hieronder worden de resultaten van het veldbezoek per deelgebied beschreven. Aan het einde van de beschrijving worden een aantal resultaten, die voor beide deelgebieden gelden, weergegeven.

Noordelijk deelgebied

Grasland / akkerland / braak liggend terrein

In het deelgebied zijn verschillende typen graslanden te onderscheiden. Het ene type wordt intensief begraasd door paarden. Andere typen zijn wat extensiever van aard. De percelen zijn voor een groot deel allemaal recent gemest. Ten oosten van de gemeentewerf ligt een braakliggend terrein dat qua ve-

getatie onderscheidend is voor de overige graslanden. Ook dit terrein kenmerkt zich door voedselrijke omstandigheden. Op de akker in het zuidoosten van het deelgebied staat maïs. Op deze akker zijn geen andere beschermde soorten aangetroffen.

Afbeelding 5.1. Impressies grasland.

In het zuiden van dit deelgebied ligt een klein stukje extensief grasland met daarop een aantal oude fruitbomen. In dit grasland is een aantal exemplaren van de brede wespenorchis (tabel 1 soort) aangetroffen.

Afbeelding 5.2. Links: Extensief grasland met daarin oude fruitbomen. Rechts: Aangetroffen brede wespenorchis.

Volgens de bureaustudie kunnen de blaasvaren en de wilde marjolein verwacht worden. Deze soorten zijn niet aangetroffen. Er zijn in het deelgebied ook geen andere beschermde planten aangetroffen.

Houtwallen

Verspreid in het gebied liggen verschillende houtwallen. Deze houtwallen bestaan uit verschillende soorten algemeen voorkomende plantensoorten (wilg, els, es, braam, brandnetel, enz.).

Volkstuinen, gemeentewerf

Centraal in het deelgebied ligt een volkstuintencomplex. Een deel van de volkstuinten wordt zeer goed onderhouden. Een deel is echter al een tijdje niet meer in gebruik. Bij de volkstuinten staan kleine houten schuurtjes. Het geheel kenmerkt zich door voedselrijke omstandigheden. Een aantal algemeen voorkomende plantensoorten en diersoorten komen hier voor. De schuurtjes bestaan uit een enkele laag hout, zonder dat er geschikte holtes in zitten voor bijvoorbeeld vlermuizen of steenmarters.

Afbeelding 5.3. Impressie volkstuincomplex.

In het noorden van het deelgebied ligt de gemeentewerf. Deze werf bestaat uit een aantal betonnen bakken, verharding en op verschillende plekken ruigtes. Er staat geen echt bouwwerk dat geschikt zou kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, steenmarters, of als nestlocatie voor vogels op het terrein.

Water

De waterlopen liggen rond en voor een deel in het plangebied. De waterlopen zijn bevestigd met een RAVON visnet. Dat geldt ook voor de waterlopen in het zuidelijk deelgebied. De waterlopen in het deelgebied staan met elkaar in verbinding. Ook zijn de waterlopen in het noordelijk deelgebied verbonden met de waterlopen in het zuidelijk deelgebied. De resultaten van dit vissen zijn beschreven bij het zuidelijk deelgebied verderop in deze rapportage. Twee wateren in het noordelijk deelgebied liggen echter geïsoleerd ten opzichte van de andere waterlopen. Dat zijn de poel en de waterloop in het noorden van het noordelijk plangebied (zie afbeelding 5.4).

Afbeelding 5.4. Lb: Watergang oostkant, Rb: (geïsoleerde) watergang noordkant, Lo: poel, Ro: Juveniel kleine watersalamander.

De poel is ondiep (max 40 cm) en bevat helder water. Er groeien heel weinig waterplanten in. In de poel zijn geen vissen aangetroffen. Bij de poel is een ijsvogel waargenomen. Tijdens het vissen zijn veel juveniele exemplaren van de kleine watersalamander aangetroffen. Naar verwachting zitten er zeker honderd exemplaren in deze poel. Er zijn geen volwassen exemplaren waargenomen.

In de geïsoleerde watergang ten noorden van het deelgebied zijn geen vissen en amfibieën gevangen. De watergang was relatief ondiep en zeer voedselrijk. Er ligt een dikke laag eendenkroos op. Het is zeer onwaarschijnlijk dat er zwaarder beschermde vissen in de waterloop voorkomen. Ook is het onwaarschijnlijk dat zwaarder beschermde amfibieën, zoals verwacht op basis van de bureaustudie in het gebied voorkomen.

Zuidelijk deelgebied

Grasland

Het plangebied is voor een groot deel in gebruik als grasland. Het grasland wordt intensief gebruikt. Op het grasland in het oostelijk deel van het plangebied staan paarden. Het deel ten westen van het fietspad is in gebruik als hooiland. Het grasland kenmerkt zich door zeer voedselrijke omstandigheden en een monotone vegetatie.

Langs de waterlopen is een wat ruigere vegetatie aanwezig. Ook deze vegetatie kenmerkt zich door voedselrijke omstandigheden. Een klein deel van het grasland is in gebruik als opslag van de boerderij. Rond deze opslag is ook sprake van wat ruigte. In het deelgebied zijn geen zwaarder beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de voedselrijke omstandigheden en het grondgebruik worden deze ook niet verwacht.

Afbeelding 5.5 Links: boerderij aan de westkant van het plangebied. Rechts: weilanden met paarden.

Bebouwing

Aan de zuidkant van het plangebied liggen twee boerderijen die niet tot het plangebied behoren. Deze gebieden zijn qua ecologisch functioneren van het gebied wel aan het plangebied gekoppeld. De boerderijen zijn op zich niet onderzocht. Wel is op afstand vast te stellen dat bij de westelijk gelegen boerderij (zie afbeelding 5.5) een grote hoeveelheid huismussen woont. Ook broedt hier een grote hoeveelheid aan huiszwaluwen.

De boerderij aan de oostkant is deels vervallen (zie afbeelding 5.6). Dit biedt voor veel vogels en zoogdieren een potentiële woongelegen / nestgelegenheid. Er zijn op afstand geen vogels met jaarrond beschermde nesten of zoogdieren waargenomen. De boerderij en het omliggende gebied bieden echter wel een uitstekend biotoop voor soorten als de steenuil en de kerkuil.

Op basis van de bureaustudie zouden verschillende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in het gebied kunnen voorkomen. Het gaat dan om: ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, huismus, kerkuil, slechtvalk, sperwer en steenuil. In het plangebied zijn geen nesten van deze soorten waargenomen.

Wel zijn in het plangebied andere vogelsoorten waargenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de wilde eend, de Kievit en de rietzanger.

Afbeelding 5.6 Oude (deels vervallen) boerderij aan de oostkant van het plangebied.

Water

In het plangebied liggen verschillende watergangen. Er ligt een watergang aan de noordkant, de zuidkant en er lopen er twee midden door het plangebied gekoppeld aan de Doornsteeg. De watergang in het noorden heeft een natuurlijk karakter. De andere watergangen hebben een cultureel karakter. De watergangen binnen dit deelgebied staan allemaal met elkaar in verbinding. De watergangen zijn bevestigd met een RAVON visnet. In afbeelding 5.7 zijn een deel van de resultaten weergegeven. Aangetroffen soorten zijn: de kleine modderkruiper, de marmelgronnel, tiendoornige stekelbaars, baars, snoek, voorn (onbekend welke soort) en de Amerikaanse gevlekte rivierkreeft. In de watergangen zijn grote hoeveelheden baarzen waargenomen (honderden).

Op basis van het rapport van Arcadis (Arcadis, 2012) kan ook de bittervoorn in het gebied verwacht worden. De soort is volgens Telmee voor het laatst in 2008 waargenomen in het gebied. Het Natura 2000 gebied aan de andere zijde van de A28 is voor deze soort aangewezen. Dit gebied staat in verbinding met het plangebied. De soort is tijdens het veldbezoek niet gevangen, maar kan op basis van het aangetroffen biotoop niet worden uitgesloten. Er is helder water aanwezig van ongeveer 50 cm diep, met waterplanten en er zijn zwanenmosselen aangetroffen. Deze mosselen zijn essentieel voor de voortplanting van deze soort.

Figuur 5.7 Aangetroffen soorten in de watergangen in het zuidelijk deel van het plangebied. Lb: Amerikaanse ge-
vlekte rivierkreeft, Rb: juveniel voorntje (soort niet nader vast te stellen), Lo: marmergrondel, Ro: Kleine mod-
derkruiper.

Reptielen

Op basis van de bureaustudie blijkt dat de levenbarende hagedis in de omgeving van het plangebied voorkomt. Het plangebied zelf biedt echter geen tot weinig geschikt biotoop voor deze soort. Het gebied bestaat of uit intensief grasland, of uit overwoekerde ruigten, waardoor bijvoorbeeld plekken om te zonnen, maar beperkt beschikbaar zijn. De soort is ook niet aangetroffen tijdens het veldbezoek, waarbij gezegd moet worden dat de weersomstandigheden niet ideaal waren. Het is gezien het biotoop echter onwaarschijnlijk dat de soort in het plangebied voorkomt.

Zoogdieren

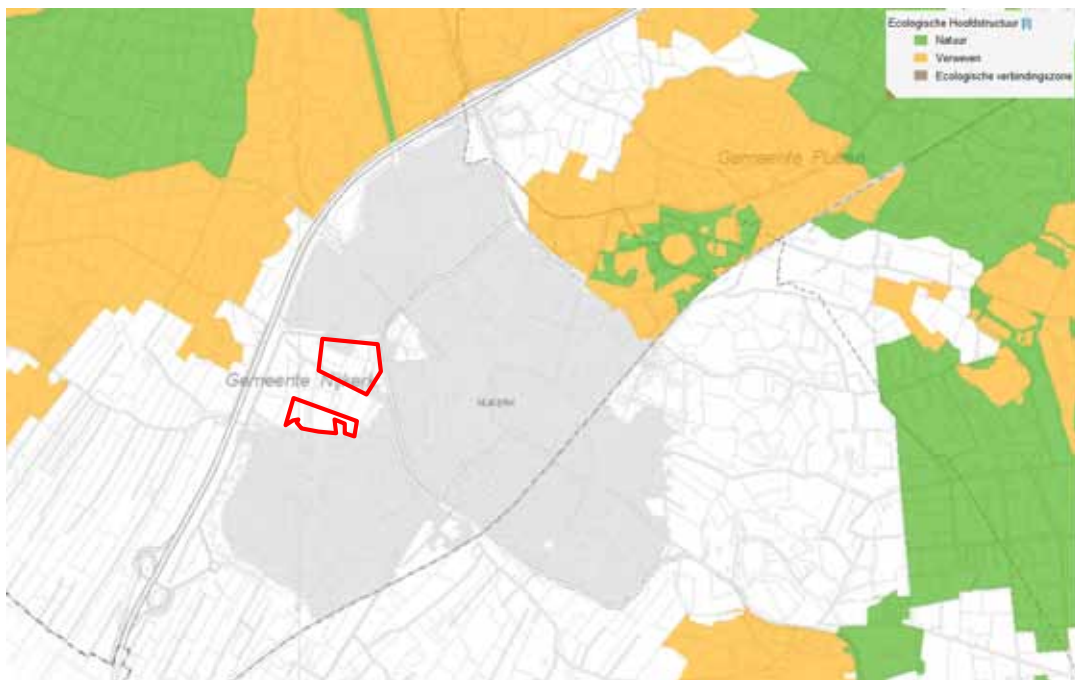
In het plangebied zijn geen zwaarder beschermde zoogdieren aangetroffen. Een groot deel van de beschermde soorten wordt ook niet verwacht in het gebied. Op basis van de bureaustudie worden verschillende vleermuissoorten in het gebied verwacht. Deze soorten zijn: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en de watervleermuis. In het gebied zijn geen verblijfplaatsen van deze soorten aangetroffen. Wel is het niet uit te sluiten en zelfs aannemelijk dat het gebied dient als foerageergebied een of meerdere vleermuissoorten en dat zich vliegroutes in het gebied bevinden. Op basis van het rapport van Arcadis kan de steenmarter worden verwacht. Er zijn in het gebied geen geschikte verblijfplaatsen voor deze soort aanwezig. Het is wel mogelijk dat de soort foerageert in het gebied.

In het plangebied zijn geen zwaarder beschermde vlinders, libellen of andere soorten aangetroffen. Het aangetroffen biotoop is ook niet geschikt voor deze soorten.

5.3 Beschermde gebieden

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

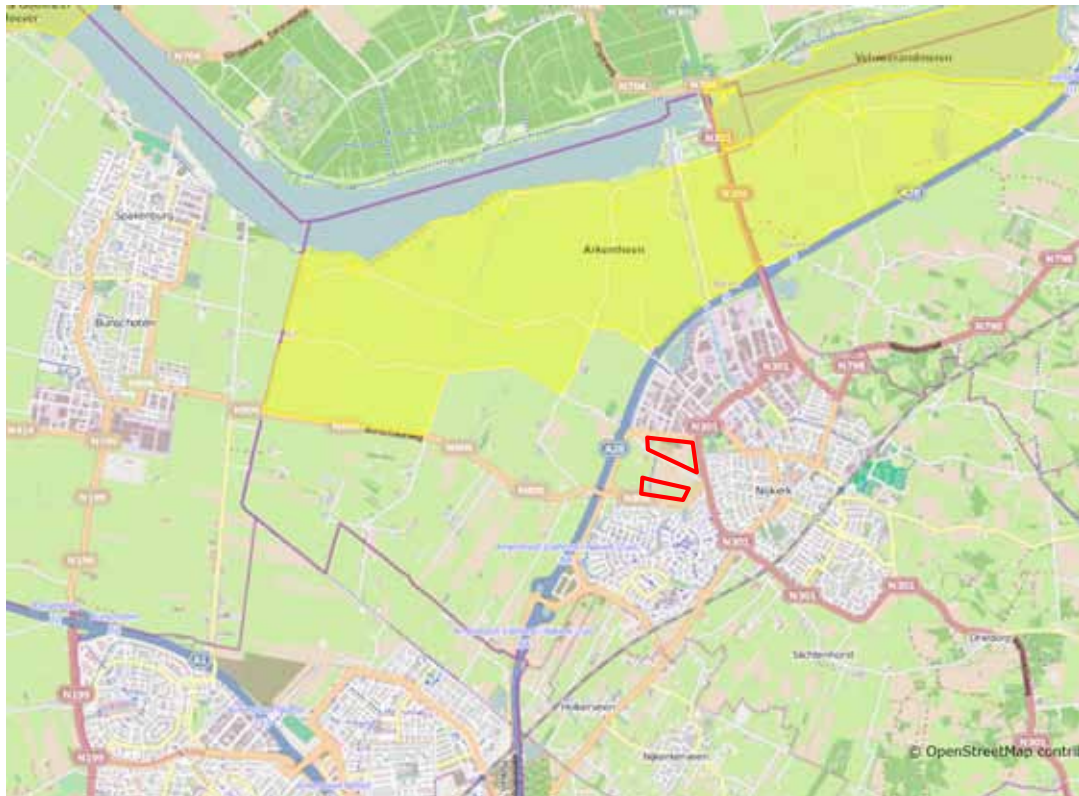
Er ligt geen EHS in het plangebied. De dichtstbijzijnde EHS ligt aan de andere zijde van de A28.

Afbeelding 5.4: Begrenzing EHS omgeving plangebied(rode vlakken)

Natura 2000

Het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied is het Arkemheen. Dit gebied ligt op 1200 meter van het plangebied.

Afbeelding 5.5: Plangebied ten opzichte van Natura 2000 gebied
(Bron: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx)

6 Toetsing natuurwetgeving

6.1 Effecten beschermde soorten

Hieronder worden de effecten per soortgroep van Tabel 2- en Tabel 3-soorten en vogels beschreven.

Vogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde. Er is echter een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaar rond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn de zogenoemde categorie 1-4-vogelsoorten. Er zijn geen nesten van categorie 1 t/m 4 soorten gevonden in het plangebied.

Huismus

De huismussen die in de boerderij net buiten het zuidelijk deelgebied wonen ondervinden geen hinder van de plannen. De soort voelt zich prima thuis in landelijk en stedelijk gebied. Bebouwing wordt niet gesloopt, dus verblijfplaatsen blijven behouden.

Kerkuil en steenuil

De vervallen boerderij in het zuidoosten van het plangebied is in potentie een broedlocatie voor de steenuil en de kerkuil. De boerderij zelf wordt in het kader van de planvorming niet gesloopt. Het gebied rond de boerderij, dus ook de twee deelgebieden, is zeer geschikt als foerageergebied voor deze soorten. Ook staan er in de omgeving van de twee deelgebieden nog meer gebouwen die in potentie een geschikte broedplek kunnen vormen voor de twee uilensoorten. De plannen kunnen een effect hebben op de beschikbaarheid van foerageergebied voor deze soorten. Het is op basis van de nu beschikbare informatie niet mogelijk om een uitspraak te doen over het effect van de plannen op de steenuil en de kerkuil. Daarom dient nader onderzoek te worden of deze soorten daadwerkelijk in en rond het plangebied voorkomen.

Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn zwaarder beschermd door de Flora- en faunawet. Bij het slopen van bebouwing en het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, holen of scheuren van voornamelijk grote bomen. Uitgangspunt is dat er geen bebouwing gesloopt wordt.

In de twee deelgebieden zijn geen plekken gebouwen of bomen gevonden die kunnen dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Het is echter wel zeer aannemelijk dat het gebied wordt gebruikt door vleermuizen als foerageergebied. Ook zouden er vliegroutes in het gebied aanwezig kunnen zijn. Het totale gebied uit het masterplan wordt namelijk omgeven door gebouwen waar in potentie vleermuizen zouden kunnen verblijven. Om het effect van de plannen te kunnen bepalen is onderzoek nodig naar hoe de vleermuizen het gebied gebruiken (onderzoek naar foerageergebied).

Overige zoogdieren

Er zijn geen overige beschermde zoogdieren aangetroffen in het plangebied. Er zijn geen plekken in het plangebied gevonden waar de steenmarter zou kunnen verblijven. Het gebied is geen essentieel onderdeel van het foerageergebied van deze soort. Effecten op de steenmarter zijn dan ook uitgesloten.

Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten op overige zoogdieren zijn dan ook uitgesloten

Reptielen en amfibieën

Er zijn geen zwaarder beschermde reptielen en amfibieën aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Wel is een minder zwaar beschermde soort, namelijk de kleine watersalamander, in de poel in het noordelijke deelgebied aangetroffen. Het betreft hier veel exemplaren in geïsoleerde poel. De kleine watersalamander is een soort uit tabel 1 van de Flora- en Faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Afhankelijk van de precieze invulling van de plannen en het al dan niet verdwijnen van de poel moeten de soorten gevangen en verplaatst worden naar een ander geschikt biotoop.

Vissen

Kleine modderkruiper.

In de watergangen in het plangebied komt de kleine modderkruiper, een tabel 2 soort, voor. De voorgenomen plannen hebben ook betrekking op de waterlopen. Het leefgebied van de kleine modderkruiper wordt daarmee geraakt hetgeen een effect heeft op de kleine modderkruiper.

Bittervoorn

Van de bittervoorn, een tabel 3 soort, kan niet worden uitgesloten dat hij voor komt in het plangebied. Mocht de soort voorkomen dan hebben de plannen effect op de bittervoorn. Wat dit effect precies inhoud is lastig aan te geven, omdat de locatie waar ze voorkomen niet duidelijk is.

Planten

Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Wel is een minder zwaar beschermde soort, namelijk de brede wespenorchis, aangetroffen. Het gaat om een klein aantal exemplaren in het zuiden van het noordelijk gelegen deelgebied. De brede wespenorchis is een soort die staat in tabel 1 van de Flora- en Faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Afhankelijk van de precieze invulling van de plannen en het al dan niet verdwijnen van de groeiplek moeten de exemplaren verplaatst worden naar een ander geschikt biotoop.

Vlinders

Er zijn geen beschermde vlindersoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Libellen

Er zijn geen beschermde libelsoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

6.2 Effecten beschermde gebieden

6.2.1 Effecten op de Ecologische Hoofdstructuur

Voor wat betreft de EHS is alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. De EHS maakt geen onderdeel uit van het plangebied; de ruimtelijke ontwikkeling heeft derhalve geen gevolgen voor de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. De EHS-gebieden in de omgeving ondervinden tevens geen gevolgen van het projectvoornemen.

6.2.2 Effecten op de Natuurbeschermingswet 1998

Uit de bureaustudie blijkt dat in de directe omgeving van het plangebied een Natura 2000 gebied ligt, namelijk Arkemheen. In een aparte Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet worden mogelijk effecten van het plan op Natura 2000 gebieden uitgewerkt.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies soortenbescherming

Kort samengevat is het resultaat van de natuurtoets dat ter hoogte van het plangebied het voorkomen van beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet niet kan worden uitgesloten. Mogelijk kunnen deze beschermde soorten de voorgenomen activiteit beïnvloeden. Daarnaast moet rekening gehouden worden met algemene broedvogels.

Vogels

Algemene broedvogels

Er zijn tijdens het veldbezoek geen vogels met jaarrond beschermde nesten in en rond de gebouwen aangetroffen. Wel zijn een heel aantal andere nesten aangetroffen, waaronder van de kwikstaart. Met deze overige broedvogels kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (globaal halverwege maart tot en met juli) indien concreet broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden ingezet, maar doorlopen tot in het broedseizoen dan kan het verstoren van vogels voorkomen worden door continu door te werken en werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stil leggen. Op deze manier wordt voorkomen dat vogels tot broeden komen in het gebied waar gewerkt wordt.

Broedvogels met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Het kan wel zo zijn dat de twee deelgebieden een essentieel onderdeel vormen van het leefgebied rond een nestlocatie van een steenuil, of kerkuil in de directe omgeving van het plangebied. Daarom is nader onderzoek naar het voorkomen van de steenuil en de kerkuil in de twee deelgebieden nodig. Geadviseerd wordt om daarbij het gehele plangebied uit het masterplan te bekijken.

Vleermuizen

Het is niet uit te sluiten dat het gebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van vleermuizen. Het is op dit moment onduidelijk wat de functie van het gebied voor vleermuizen is. Om het effect van de plannen op vleermuizen te kunnen beoordelen is nader onderzoek nodig. Geadviseerd wordt om dit nader onderzoek niet alleen voor de twee deelgebieden uit te voeren, maar voor het totale gebied uit het Masterplan. Tevens wordt geadviseerd om bij dit onderzoek het vleermuisprotocol 2013 te gebruiken.

Beschermde vissen

Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper is aangetroffen in de waterlopen van het gebied. De voorgenomen plannen, dan met name de werkzaamheden aan waterlopen hebben effect op deze soort. De kleine modderkruiper is een tabel 2 soort. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd indien volgens een goedgekeurde gedragscode (<https://mijn.rvo.nl/flora-en-faunawet-ontheffing-en-vrijstelling>) gewerkt wordt.

Bittervoorn

Op basis van beschikbare informatie is het aannemelijk dat de Bittervoorn in het plangebied voorkomt. Met de tot nu toe ingezette basistechnieken is hier echter geen zekerheid over verkregen. Om het effect van de plannen op de bittervoorn te kunnen bepalen is een vervolgonderzoek nodig. Middels dit ver-

volgonderzoek moet inzichtelijk worden gemaakt of de soort in het plangebied voorkomt en zo ja waar dit dan is. De bittervoorn is een soort die staat in tabel 3 van de Flora- en Faunawet. Hierin staan zwaar-der beschermde soorten waarvoor een ontheffing moet worden aangevraagd als er effecten optreden door de voorgenomen plannen.

Tabel 7.1. Mogelijk voorkomen van en effecten op beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep/ soort	Ingrep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing noodzakelijk?	Bijzonderheden/ opmerkingen
Steenuil / kerkuil	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Onderzoek gehele Masterplan
Broedvogels algemeen	Mogelijk	Nee	Nee	Werken buiten broedseizoen
Vleermuizen	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Onderzoek gehele Masterplan
Kleine modderkruiper,	Mogelijk	Nee	Nee	Werken volgens gedragscode
Bittervoorn	Mogelijk	Ja	Mogelijk	

Tabel 1 soorten

Er zijn twee tabel 1 soorten aangetroffen in het plangebied die in het kader van de zorgplicht extra aandacht vragen. Dit gaat om de kleine watersalamander en de brede wespenorchis. De populatie van de kleine watersalamander ligt zeer geïsoleerd. Bij het verdwijnen van de poel moeten de exemplaren gevangen en verplaatst worden. Het gaat om een klein aantal brede wespenorchissen. Ook voor de orchideeën wordt geadviseerd deze te verplaatsen.

7.2 Conclusies gebiedenbescherming

7.2.1 EHS

Voor wat betreft de EHS is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen in de vorm van compensatie. Binnen het plangebied is geen EHS-gebied aanwezig. Derhalve heeft de ruimtelijke ontwikkeling hier geen negatief effect op. Er is van directe aantasting van de EHS dan ook geen sprake. Er is daarom geen noodzaak voor een compensatieplan (EHS).

7.2.2 Natura 2000

In een aparte Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet worden mogelijk effecten van het plan op Natura 2000 gebieden uitgewerkt.

8 Bronnen

Arcadis, 2012. Flora en fauna onderzoek / voortoets plangebied Doornsteeg.2 augustus 2012

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS Nederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Gemeente Nijkerk, 2014. Masterplan Doornsteeg. Woonlandschap de Doornsteeg.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Netwerk Groene Bureau's, 2013. Vleermuisprotocol 2013

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Internet:

www.zoogdieratlas.nl

www.ravon.nl

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.naturalis.nl

<https://mijn.rvo.nl/flora-en-faunawet-ontheffing-en-vrijstelling>

Bijlage 1: Wettelijk kader

Flora- en faunawet

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Flora- en faunawet.

Algemeen Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EL&I (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.

Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan. Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijk belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;

- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekend dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EL&I door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikke-

lingen. Dat zelfde geldt voor vogelsoorten. Zie bijlage 1 Flora- en faunawet voor een beschrijving van de te volgen procedure voor deze soorten.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Wanneer gesloopt of gekapt wordt zonder vervolgonderzoek te laten plaatsvinden, en er blijken beschermde soorten aanwezig te zijn, dan wordt de Flora- en faunawet overtreden. Dit is een economisch delict waar boetes aan verbonden zijn.

Onderzoek naar vleermuizen duurt ongeveer 6 maanden. Indien het onderzoek over de winterperiode heen getrokken moet worden, kan het langer duren. Onderzoek naar andere soortgroepen kan vaak sneller (met 1 of 2 bezoeken) afgerond worden. De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Een vleermuisonderzoek is circa drie jaar geldig. Indien de werkzaamheden niet binnen drie jaar hebben plaatsgevonden, dan moet opnieuw onderzoek worden uitgevoerd.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EL&I geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

1. het Ministerie van EL&I geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
2. de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.

Ecologische Hoofdstructuur

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Ecologische Hoofdstructuur.

Algemeen Ecologische hoofdstructuur

De Nederlandse natuur staat steeds meer onder druk, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland.

In de EHS liggen de twintig Nationale Parken die Nederland kent. Ze hebben gezamenlijk een oppervlakte van 123.000 ha. Ongeveer 45% van alle hectares EHS op het land is ook Natura 2000-gebied.

De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Netwerk van gebieden

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De EHS is een plan in uitvoering en moet in 2018 klaar zijn.

Natuurbeschermingswet 1998

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Natuurbeschermingswet.

Algemeen Natuurbeschermingswet

Nederland kreeg in 1967 voor het eerst een Natuurbeschermingswet. Deze wet maakte het mogelijk om natuurgebieden en soorten te beschermen.

Op den duur voldeed de wet niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen stellen aan natuurbescherming. Daarom is in 1998 een nieuwe Natuurbeschermingswet gemaakt die alleen gericht is op gebiedsbescherming. De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en faunawet.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt.

Beschermde gebieden

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- beschermde natuurmonumenten;
- wetlands.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht.

Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) dit.

Bestaand gebruik

Op 1 februari 2009 is de wet opnieuw gewijzigd. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik'. Hieronder vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaats hadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik. De wijzigingen zijn gericht op:

- verbetering van de werking van de wet in de praktijk;
- verbetering van de aansluiting van de wet bij de Habitatrichtlijn.

Beschermde Natuurmonumenten

Met de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is in 2005 het verschil tussen Beschermde Monumenten en Staatsnatuurmonumenten vervallen: beide zijn nu Beschermde Natuurmonumenten.

Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden opgeheven en niet langer beschermd als beschermd natuurmonument. De natuurwaarden, waarvoor het natuurmonument was aangewezen, worden wel in de Natura 2000-aanwijzing opgenomen.